

УДК 378.046-021.68:614.23:616-153.2
DOI 10.11603/me.2414-5998.2018.2.8969

**О. П. Волосовець, С. П. Кривопустов, А. Я. Кузьменко, І. О. Логінова,
В. Є. Хоменко, О. Л. Ковальчук, О. В. Мозирська, О. В. Ємець**
*Міністерство охорони здоров'я України,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця*
**ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЛІКАРСЬКОЇ
РЕЗИДЕНТУРИ У ПЕДІАТРІЇ**

**O. P. Volosovets, S. P. Kryvopustov, A. Y. Kuzmenko, I. O. Loginova,
V. Y. Khomenko, O. L. Kovalchuk, O. V. Mozyrska, O. V. Yemets**
*Ministry of Health of Ukraine,
O. Bohomolets National Medical University*

**PROSPECTS OF IMPLEMENTATION OF MEDICAL RESIDENCY
IN PEDIATRICS**

Мета роботи – висвітлити значення лікарської резидентури у підготовці лікарів-педіатрів.

Основна частина. Лікарська резидентура має проводитись у медичних університетах, академіях, інститутах та стати формою спеціалізації лікарів-спеціалістів за певними лікарськими спеціальностями (після закінчення інтернатури за базовими спеціальностями), що буде проводитись виключно на відповідних клінічних кафедрах для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста згідно з переліком лікарських спеціальностей, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України.

Основним завданням педіатричної лікарської резидентури є поглиблення рівня практичної підготовки дитячих лікарів, оволодіння ними певного рівня професійних умінь, практичних навичок, обов'язків та компетенцій у межах конкретної лікарської спеціалізації, необхідних для самостійної лікарської діяльності за певною педіатричною спеціальністю.

Висновок. Запровадження лікарської резидентури у післядипломній медичній освіті є нагальною вимогою часу, відповідатиме нагальним потребам галузі охорони здоров'я, що реформується, та буде сприяти підвищенню якості післядипломної підготовки лікарів-педіатрів і, відповідно, збереженню здоров'я дітей.

Ключові слова: лікарська резидентура; педіатрія; навчальна програма.

The aim of the work – to highlight the importance of medical residency in the training of pediatricians.

The main body. Medical residency should be conducted at medical universities, academies, institutes, and should become a form of specialization of doctors in certain medical specialties (after completion of internship in basic specialties), to be conducted exclusively at the appropriate clinical departments in order to obtain the qualification of a specialist doctor in accordance with the list of medical specialties approved by the Ministry of Health of Ukraine.

The main task of the pediatric medical residency is deepening of the level of practical training of children's doctors, their mastery of a certain level of professional abilities, practical skills, duties and competences within the specific medical specialization, necessary for independent medical activity in a particular pediatric specialty.

Conclusion. The introduction of a medical residency in postgraduate medical education is an urgent requirement of time, is to be one of the urgent needs of the healthcare sector being reformed, and will contribute to improving the quality of postgraduate training of pediatricians and, accordingly, the preservation of children's health.

Key words: medical residency; pediatrics; curriculum.

Вступ. Найважливішою ланкою у якісній підготовці дитячого лікаря є післядипломний етап, який включає базову дворічну інтернатуру за спеціальністю “Педіатрія” та лікарську резидентуру за “вузькими” педіатричними спеціалізаціями (неонатологія, дитячі інфекційні хвороби, дитяча

алергологія, пульмонологія, кардіоревматологія, ендокринологія, гастроентерологія, нефрологія, онкологія тощо).

Для вітчизняної системи охорони здоров'я це вкрай важливо, враховуючи майже двотисячний кадровий дефіцит дитячих лікарів у країні, зокрема лікарів-спеціалістів за вищезазначеними педіатрич-

© О. П. Волосовець, С. П. Кривопустов, А. Я. Кузьменко та ін.

ними спеціалізаціями, зокрема у зоні проведення антитерористичної операції на Сході України.

Мета роботи – висвітлити значення лікарської резидентури у підготовці лікарів-педіатрів.

Основна частина. Необхідність термінового запровадження лікарської резидентури для системи післядипломної педіатричної освіти є вкрай нагальною у зв'язку із відміною з 2018 р. можливості практичним лікарям підвищувати свою кваліфікацію в клінічній ординатурі, яка не увійшла до переліку форм післядипломної підготовки у новій редакції Закону України “Про освіту” [1].

Основним завданням педіатричної лікарської резидентури є поглиблення рівня практичної підготовки дитячих лікарів, оволодіння ними певного рівня професійних умінь, практичних навичок, обов'язків та компетенцій у межах конкретної лікарської спеціалізації, необхідних для самостійної лікарської діяльності за певною педіатричною спеціальністю.

Лікарська резидентура має проводитись у медичних університетах, академіях, інститутах та стати формою спеціалізації лікарів-спеціалістів за певними лікарськими спеціальностями (після закінчення інтернатури за базовими спеціальностями), що буде проводитись виключно на відповідних клінічних кафедрах для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста згідно з переліком лікарських спеціальностей, затвердженим Міністерством охорони здоров'я України.

Пріоритети підготовки дитячих лікарів за конкретними спеціальностями повинні визначатись потребами педіатричної охорони здоров'я. На цей час в Україні спостерігається поширення у дітей хвороб органів дихання, уроджених аномалій, новоутворень, хвороб ендокринної системи, хвороб системи кровообігу, травм та отруєнь. Вочевидь така динаміка поширеності хвороб дитячого віку свідчить про вплив екологічно забрудненого довкілля, нездорового способу життя більшості українських родин, низки спадкових факторів, нераціонального харчування та поширення шкідливих звичок серед дітей та підлітків.

Про важливість ступеневої та системної підготовки дитячих лікарів у світі наголошувалось на останньому Європейському конгресі дитячих лікарів *Europaediatrics 2017* (м. Бухарест, Румунія, 2017), який проходив під девізом “Педіатрія будує мости по всій Європі”. У виступах провідних учених-педіатрів наголошувалось на важливості розвитку взаєморозуміння між педіатричними професійни-

ми асоціаціями та урядовими структурами у сфері збереження здоров'я дитинства в країнах Європи з метою поліпшення якості надання медичної допомоги дитячому населенню континенту, що вимагає осучаснення стандартів підготовки дитячих лікарів.

На нашу думку, до лікарської резидентури, що має тривати 2–3 роки, мають вступати за конкурсом лікарі-педіатри зі стажем не менше трьох років роботи за фахом після завершення навчання в інтернатурі із показником складання ліцензійного інтегрованого іспиту “Крок-3” не менше ніж 90 % правильних відповідей. Підготовка у педіатричній лікарській резидентурі може здійснюватися за кошти державного замовлення та за кошти юридичних осіб. Пріоритет при вступі до лікарської резидентури має надаватися лікарям, які мають направлення від структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської міської державних адміністрацій з гарантією майбутнього працевлаштування лікаря-спеціаліста, який буде готуватись цільовим чином для потреб конкретного регіону.

Іноземні громадяни у лікарську резидентуру за педіатричними спеціальностями приймаються на контрактній основі. Тривалість навчання в лікарській резидентурі для іноземного громадянина може бути подовжено за дозволом Міністерства охорони здоров'я України відповідно до тривалості аналогічного етапу післядипломної підготовки лікарів у країні, звідки прибув на навчання іноземний громадянин.

Кількість місць до лікарської резидентури має визначатись МОЗ України спільно з Асоціацією педіатрів України та відповідати кількості заявок департаментів (управлінь) охорони здоров'я. Підготовка у лікарській резидентурі повинна проходити з відривом від виробництва виключно на клінічній базі кафедри закладу вищої освіти або післядипломної освіти.

Одночасно з зарахуванням лікарів у лікарську резидентуру наказом по закладу вищої освіти визначається відповідальна за навчання лікарів-резидентів кафедра педіатрії/педіатричної спеціальності та призначається безпосередній керівник лікарів-резидентів з числа найбільш кваліфікованих науково-педагогічних працівників кафедри, який буде нести особисту відповідальність за їх якісну професійну підготовку.

Важливим є впровадження проблемно-орієнтованих методик при підготовці лікарів-резидентів, що дозволить підвищити ефективність використання

отриманих ними знань при їх практичному застосуванні та розвинути нестандартність клінічного мислення дитячих лікарів у складних клінічних ситуаціях [2].

Відповідно, у навчальній програмі підготовки лікаря у лікарській резидентурі необхідно передбачити такі розділи: досконале оволодіння міжнародними протоколами діагностики та лікування основних хвороб та патологічних станів, зокрема невідкладних станів, які відповідають певній лікарській педіатричній спеціальності, визначеним переліком практичних навичок, відповідною номенклатурою ліків, зокрема педіатричних форм, що забезпечували б фундаментальну та практичну підготовку лікарів-педіатрів у лікарській резидентурі на базі кращих міжнародних практик. Усе зазначене має знайти відображення в індивідуальному навчальному плані підготовки лікаря-резидента. Саме у ньому має бути визначений необхідний обсяг знань та практичних навичок, якими повинен оволодіти дитячий лікар після закінчення лікарської резидентури з певного лікарського педіатричного фаху [3].

Важливим при формуванні сучасних стандартів підготовки дитячих лікарів у лікарській резидентурі є врахування традицій вітчизняної вищої ме-

дичної школи та досягнень і досвіду європейських систем післядипломної освіти [4].

На нашу думку, лікар, який успішно завершив навчання у лікарській резидентурі, повинен скласти ліцензійний інтегрований іспит “Крок Резидентура” та отримувати ліцензію на здійснення відповідної медичної практики незалежно від форми фінансування його підготовки.

Особи, які навчалися за кошти державного бюджету та вступали за направленням від департаментів (управлінь) охорони здоров'я, мають відпрацювати необхідний строк відповідно до укладеної з ним угоди з майбутнім роботодавцем.

Ми впевнені, що проходження підготовки у лікарській резидентурі у майбутньому має стати однією з вимог до обіймання посад завідувачів відділень (клінік) у закладах педіатричних охорони здоров'я, особливо в університетських клініках.

Висновок. Запровадження лікарської резидентури у післядипломній медичній освіті є нагальною вимогою часу, відповідатиме нагальним потребам галузі охорони здоров'я, що реформується, та буде сприяти підвищенню якості післядипломної підготовки лікарів-педіатрів і, відповідно, збереженню здоров'я дітей.

Список літератури

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Подліанова О. І. Безперервний професійний розвиток лікарів-педіатрів – досвід роботи кафедри / О. І. Подліанова // Вісник проблем біології і медицини. – 2014. – Вип. 4, т. 2 (114). – С. 55–57.

3. Балуєва О. В. Формування стратегічних напрямів діяльності вищих медичних навчальних закладів, спря-

мованих на удосконалення підготовки медичних кадрів / О. В. Балуєва // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2013. – № 12. – (Електронне наукове фахове видання).

4. Вороненко Ю. В. Післядипломна медична освіта – нові горизонти й перспективи / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер, О. В. Палагін // Медична освіта. – 2016. – № 3. – С. 12–16.

References

1. Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII Pro vyshchu osvitu [Higher Education Act of Ukraine № 1556-VII of July 1, 2014]. – Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].

2. Podlianova, O.I. (2014). Bezperervnyi profesiinyi rozvytok likariv-pediatriv – dosvid roboty kafedry [Continuous professional development of pediatricians – department experience]. *Visnyk problem biologii i medytsyny – Bulletin of Problems of Biology and Medicine*, 4, 55-57 [in Ukrainian].

3. Baluieva, O.V. (2013). Formuvannia stratehichnykh napriamiv diialnosti vyshchykh medychnykh navchalnykh

zakladiv, spriamovanykh na udoskonalennia pidhotovky medychnykh kadriv [Forming strategic directions for activities of higher medical education institutions, implemented to medical personnel training improvement]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, 12 [in Ukrainian].

4. Voronenko, Yu.V., Mintser, O.P., & Palahin, O.V. (2016). Pislidiplomna medychna osvita – novi horyzonty i perspektyvy [Postgraduate medical education – new horizons and prospects]. *Medychna osvita – Medical Education*, 3, 12-16 [in Ukrainian].

Отримано 01.02.18

Електронна адреса для листування: volosovec@ukr.net